

راهکارهای بهبود بازخورد در آموزش مجازی

((ام‌البنین همتی‌پور / دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی))

اشاره

روش‌های آموزش مجازی از جدیدترین روش‌های آموزش هستند که با توجه به تغییرات و تحولات عصر فناوری و کارایی آن‌ها در افزایش یادگیری یادگیرندگان، مورد استقبال عمومی قرار گرفته‌اند. استفاده از ابزارهای آموزشی، با هر هدف و روشی که اجرا شوند، باید علاوه بر جذابیت کلاس درس و یادگیری یادگیرندگان، «بازخورد به یادگیرندگان» را که مستقیم‌ترین ابزار رسیدن به کلیه اهداف آموزشی است، در اولویت قرار دهد. توجه به نیازها و تجربیات یادگیرندگان، مشارکت آن‌ها در کلاس درس و تعامل آن‌ها با یکدیگر در این رابطه اهمیت ویژه‌ای دارد. این مطالعه سعی دارد با مرور تحقیقات انجام‌شده، فن‌های مؤثر ارائه بازخورد به یادگیرندگان را شناسایی کند و در نهایت آن‌ها را به‌عنوان استراتژی‌های کاربردی مورد نیاز معلمان به‌منظور استفاده در آموزش‌های مجازی ارائه دهد.

کلیدواژه‌ها: بازخورد، آموزش مجازی، یادگیری

مقدمه

امروزه آموزش‌های مجازی گویای محیط جدید آموزشی هستند؛ با ابزارها و رسانه‌هایی که در سریع‌ترین زمان ممکن، انتقال محتوا را تسهیل می‌کنند. بنابراین، باید شاهد حضور هر چه بیشتر یادگیری الکترونیکی در عرصه فرایندهای یاددهی و یادگیری باشیم. اما تأکیدی که به استفاده بیشتر از این نوع آموزش، به دلیل تسهیل یادگیری در آموزش، می‌انجامد، نباید به مغفول ماندن از سازنده‌ترین عامل موفقیت این نوع آموزش، یعنی «بازخورد» منجر شود. بازخورد یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در پیش‌بینی بهبود فرایند یادگیری و عملکرد تحصیلی یادگیرندگان است. در حالی که تدریس و آموزش به‌طور فزاینده‌ای از مکان دنیای واقعی به محیط‌های رایانه‌ای منتقل شده‌است، اما نباید فراموش کرد که تدریس ذاتاً فرایندی اجتماعی است و از گذر یک فرایند مشارکتی، تعاملی و بازخورد، یادگیری معنادار حاصل می‌شود. بازخورد به یادگیرندگان کمک می‌کند مهارت‌های یادگیری خود را بهبود بخشند و دانش علمی مورد نیاز در آینده را توسعه دهند. تعامل و بازخورد در سیستم یادگیری الکترونیکی یادگیرنده، باعث می‌شود یادگیرنده از نقاط ضعف عملکرد خود آگاهی یابد و به دنبال اصلاح آن باشد. لذا طراحان آموزشی، کارشناسان موضوع و مربیان، باید در ضمن مقوله طراحی، برای اجرا و ارزیابی مداخلات یادگیری الکترونیکی در آموزش‌های مجازی نیز برنامه‌ریزی کنند. با توجه به نقشی که «بازخورد» معلم در پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان دارد، این مقاله قصد دارد به این سؤال پاسخ دهد که چه فن‌های ضروری برای ارائه بازخورد به یادگیرندگان وجود دارد؟

۱. ارائه بحث‌های موضوعی: ارزش ارائه بحث‌های موضوعی معلم در افزایش توانایی یادگیرندگان در یادگیری مطالب درسی نهفته است. در تحقیقی بین دو گروه از یادگیرندگان، در یک گروه بحث‌های گروهی در کلاس درس ارائه شد و در گروه دیگر بحث‌های گروهی اعمال نشد. نتایج نشان داد، یادگیرندگان گروه اول، شرکت در بحث‌های موضوعی را، به دلیل بازخوردی که به‌واسطه گفت‌وگو و تبادل نظر، از دوستان خود دریافت می‌کنند، بهتر از انجام تکلیف کتبی درک می‌کنند. حتی از ارائه بحث‌های موضوعی معلم در کلاس درس، بیشتر از تکالیف درسی استقبال می‌کنند (کواپی، اسوارتز، شلی، ۲۰۲۰، کرایولی، اس تارک، مندل، ۲۰۰۹).

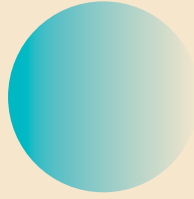
۲. کمک‌گرفتن از دستیار آموزشی: معلمان می‌توانند از دستیار آموزشی برای ارائه بازخورد به یادگیرندگان استفاده کنند.

۳. بازخورد مکرر: بازخورد باید به‌صورت مکرر انجام شود و معلم باید پس از دریافت هر بازخورد، توصیه‌هایی برای تغییرات بعدی فرایند آموزش در نظر بگیرد. ایجاد فضای تغییر و به‌روزرسانی مطالب بر اساس بازخورد فعلی از یادگیرندگان، باعث می‌شود آن‌ها وضعیت یادگیری را برای خود مساعد بدانند و در نهایت علاقه‌مند باشند سؤالات خود را در بحث‌های کلاسی مطرح کنند و تعامل دیجیتال را با استفاده از روش‌های بهتر آموزش و ارجاع فکری برای ارزیابی هر تکلیف خود افزایش دهند.

۴. انجام فعالیت‌های مربوط به تولید و مرور متن توسط یادگیرندگان: فعالیت‌های مرور متن در مدرسه‌های رسمی آموزش و پرورش به‌طور کلی به‌صورت عمودی و غالباً استبدادی انجام می‌شوند که در آن معلمان معمولاً فعالیت‌های تولید متن را برای یادگیرندگان تعیین می‌کنند و تنها خوانندگان و بازبینندگان آن‌ها خود معلمان هستند. در نتیجه، یادگیرندگان به‌ندرت تجربه به اشتراک گذاشتن متن‌های خود با یکدیگر را دارند. برعکس، در محیط آموزش مجازی، یادگیرنده در معرض ارزیابی همسالان خود قرار می‌گیرد و در واقع از اظهار نظرات هر یک از همسالان نسبت به متن اشتراک گذاشته شده استفاده می‌کند. فن بازخورد در مورد بازخورد، به بهره‌جستن از بازخورد هر یک از همسالان نسبت به بازخورد دیگری اشاره دارد.

۵. استفاده از محیط مجازی چندرسانه‌ای: مشارکت یادگیرندگان در آموزش مجازی، بازخورد به آن‌ها را تسهیل و یادگیری را افزایش می‌دهد. با طراحی محتوای چندرسانه‌ای در آموزش مجازی می‌توان به این اهداف دست یافت. محیط آموزش چندرسانه‌ای، برای افزایش یادگیری تجربی و جذب یادگیرندگان، به استفاده از محتوای دوره متناسب با شرایط دنیای واقعی می‌پردازد. یادگیرندگان از محتوای چندرسانه‌ای راضی هستند و آن را برای یادگیری الکترونیکی تجربی و توسعه پروژه‌های معتبر گروهی مفید می‌دانند.

۶. استفاده از ابزار توسعه محتوای تعاملی و سیستم‌های جبر رایانه‌ای: ارائه بازخورد دقیق از جمله ویژگی‌های ابزار توسعه محتوای تعاملی و سیستم‌های جبر رایانه‌ای است. همچنین، می‌توان به ارائه کیفیت محتوا، توانایی حل مسئله و رضایت یادگیرندگان نیز اشاره کرد. استفاده از ابزار توسعه محتوای تعاملی و سیستم‌های جبر رایانه‌ای می‌تواند به معلمان کمک کند نوآورتر باشند و قالب‌های آزمون مبتنی بر پروژه را که کاربرد دانش را تشویق می‌کند، اتخاذ کنند. این ابزارها به

جمع‌بندی

رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات، علاوه بر اینکه به ظهور مفاهیم و رویکردهای جدید برای راه‌اندازی یک سیستم یادگیری مجازی منجر شده‌است، لزوم غنی‌سازی هرچه بیشتر دانش در این زمینه را نیز مطرح کرده‌است که شامل آموزش‌های متنوع در قالب‌های مختلف محتوای متن (فیلم، متن و محتوای تعاملی) و روش‌های متفاوت آموزش است. به‌منظور جلب توجه یادگیرندگان و یادگیری آن‌ها، سیستم آموزش مجازی باید کیفیت محتوای خوب، مواد درسی تجدیدنظر شده و روش‌های به‌روز را فراهم کند. ارائه «بازخورد» از مهم‌ترین ابزارهای این نوع آموزش است.

پی‌نوشت

1. Feedback about feedback

منابع

1. Krause, U. M., Stark, R., & Mandl, H. (2009). The effects of cooperative learning and feedback on e-learning in statistics. *Learning and instruction*, 19(2), 158-170
2. Tawafak, R. M., Romli, A. B., & Alsinani, M. (2019). E-learning system of UCOM for improving student assessment feedback in Oman higher education. *Education and Information Technologies*, 24(2), 1311-1335
3. Pinheiro, P. (2020). Text revision practices in an e-learning environment: fostering the learning by design perspective. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 14(1), 37-50
4. Hsiao, E. (2020). Establishing a Multimedia-Rich Environment to Support Experiential e-Learning in Business Education. *Journal of Educators Online*, 17(2), n2
5. Akugizibwe, E., & Ahn, J. Y. (2020). Perspectives for effective integration of e-learning tools in university mathematics instruction for developing countries. *Education and Information Technologies*, 25(2), 889-903
6. Tominaga, A., & Kogo, C. (2018). Attributes of Good E-Learning Mentors According to Learners. *Universal Journal of Educational Research*, 6(8), 1777-1783
7. Peñarroja, V., Orengo, V., Zornoza, A., Sánchez, J., & Ripoll, P. (2015). How team feedback and team trust influence information processing and learning in virtual teams: A moderated mediation model. *Computers in Human Behavior*, 48, 9-16
8. Cole, M. T., Swartz, L. B., & Shelley, D. J. (2020). Threaded Discussion: The Role It Plays in E-Learning. *International Journal of Information and Communication Technology Education (IJICTE)*, 16(1), 16-29

یادگیرندگان نیز کمک می‌کنند خود را تنظیم و دانش خود را کشف کنند. این موضوع شانس آن‌ها را برای رسیدگی به مشکلات نوع برنامه افزایش می‌دهد. راه‌اندازی آزمایشگاه‌های الکترونیکی، مثلاً در درس ریاضی، نمونه‌ای از آن است.

۷. **زمینه‌سازی برای ارائه بازخورد گروهی در آموزش مجازی:** بازخورد به‌صورت فردی و گروهی قابل‌استفاده است. در بازخوردهای گروهی، علاوه بر تأثیر مستقیم بازخورد در رفع مشکلات یادگیرنده و اصلاح آن، می‌توان از تأثیر غیرمستقیم آن در یادگیری گروه، از طریق تشریح اطلاعات گروهی، یادکرد. بازخوردهای گروهی در گروه‌های مجازی با سطح بالایی از اعتماد اعضای گروه نسبت به یکدیگر رخ داده‌اند. این بازخورد برای بهبود جزئیات اطلاعات گروهی و یادگیری در گروه‌های مجازی بسیار مؤثر است.

۸. **در دسترس تر بودن معلم:** معلم باید مدت زمان بیشتری در دسترس باشد تا بتواند در سریع‌ترین زمان ممکن و در صورت نیاز به‌طور مکرر، به کلیه یادگیرندگان (نه فقط یادگیرندگان صمیمی)، بازخورد ارائه دهد.

۹. **تخصیص زمان بیشتر:** معلم باید دو نوع مدت زمان مجزا، یعنی مدت زمانی مشخص برای ارائه بازخورد به یادگیرندگان، و نیز مدت زمانی برای مشاوره تخصصی به آن‌ها در برنامه کاری خود تعریف کند.

۱۰. **ارائه دقیق محتوای بازخورد به یادگیرندگان:** معلم باید: الف) دقیقاً به اشتباه یک‌به‌یک یادگیرندگان اشاره کند؛ ب) به‌طور قابل فهم در حل مسئله به یادگیرندگان کمک کند و از دانش تخصصی خود در این باره استفاده کند؛ ج) پشتیبانی متناسب با سطح دانش و مهارت یادگیرنده را فراهم آورد.

۱۱. **ارائه بازخورد موفق:** معلم می‌تواند: الف) با توجه به اینکه ضعف عملکرد یادگیرنده در آموزش مجازی ممکن است به ناآگاهی یادگیرنده در استفاده درست از ابزار و وسایل الکترونیکی باشد، قبل از ارائه بازخورد، به‌طور قابل فهم نحوه کار با رایانه را به یادگیرندگان الکترونیکی بیاموزد؛ ب) تا زمانی که یادگیرنده به سازه‌های غلط در ذهن خود شک کند، منتظر بماند؛ ج) هنگام دادن بازخورد به یادگیرندگان، جوانب ادب و احترام را رعایت کند؛ د) هنگام دادن بازخورد، از کلماتی استفاده نکند که باعث سردرگمی یا بی‌انگیزگی یادگیرندگان شود.